Ч. 319 (13.864). Львів, вівторок 27. листопада 1934. Pocztowa opłatę opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·50 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і жовтр. Франції, Голянції, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Балгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Інавґурація „Академічних Вечорів".

Заходами рухливого і заслуженого Богословського Наукового Товариства та Українського Католицького Академічного Сеніорату відбувся в неділю 25. листопада ц. р. перший „Академічний Вечір" у салі „Української Бесіди".

При вщерть виповненій салі (між присутніми завважили ми теж Преосвященого Кир Никиту) довершив інавґурації о. ректор д-р Й. Сліпий, що вказав на велику користь „Академічних Вечорів" для католицького громадянства та зацікавлення ними, про що свідчить найліпше велика їх фреквенція у попередньому році.

Цикль „Академічних Вечорів" започаткував д-р Андрій Ластовецький відчитом на тему „Дуалізм матерії". Продовж 45 хвилин прелеґент висував дуалізм проміннювання, себто його хвилястий (за Мексвелем) та зернистий (за Айнштайном) характер і перейшов до представлення подвійного обличчя матерії. А саме до недавна фізики приймали, що матерія складається тільки з матеріяльних зерен (електронів, протонів то-що). Однак уже 1924 р. французький фізик де Бройль передбачив, що з кожною матеріяльною частиною, яка порушується рівномірним рухом, звязана нерозривно „хвиля матерії". При кінці відчиту прелеґент описав експерименти (Давіссона і Ґермера, Демпстера та Штерна), що потвердили знамените теоретичні міркування де Бройля, себто виказали істнування „хвиль матерії". Отже побіч дуалізму проміннювання маємо сьогодні дуалізм матерії: її зернистий і хвилястий характер.

Присутніх коло 150 осіб, старших і молоді. Слідуючий „Академічний Вечір" буде в неділю 2. грудня 1934. Відчит на тему „Психольоґічні джерела атеїзму" виголосить о. д-р Г. Костельник.

Збори львівської палати адвокатів.

В суботу, 24. ц. м. відбулися в салі польського „Сокола" у Львові загальні збори львівської палати адвокатів при участи членів з цілої Сх. Галичини. Після вибору президії, до якої ввійшли адвокати д-р Бубер, д-р Кость Левицький і два інші, забрав голос уступаючий декан адв. д-р М. Станкевич і зложив звіт з діяльности управи палати за минулий рік. Опісля наступили звіти д-ра Зомерштайна з діяльности львівської делеґації в головній адвокатській раді у Варшаві, скарбника д-ра Ґайста і члена ревізійної комісії д-ра Вайсмана.

Після дискусії над цими звітами приступлено до доповняючих виборів шістьох членів адвокатської ради на місце вильосованих і пятьох членів дисциплінарного суду. Згідно з дотеперішньою практикою мало бути вибраних двох українців, двох поляків і двох жидів, а до дисциплінарного суду трьох поляків і двох жидів. Одначе до голосу зголосився д-р Покорний й іменем союзу польських адвокатів зажадав від адвокатів жидів, щоб зреклися своїх кандидатів у користь поляків. Та адвокати жиди цьому відмовили, а що предсідник д-р Бубер відобрав голос д-рові Матковському, який хотів виголосити заяву в цій справі, то всі адвокати поляки покинули салю.

На внесення д-ра Федера рівночасно з дальшою дискусією над звітами відбулися вибори. До адвокатської ради вибрано: д-ра М. Бубера, д-ра Ад. Чудовського, д-ра Евгена Давидяка, д-ра Михайла Волошина, д-ра Йос. Добржанського (Перемишль) і д-ра С. Фінкельштайна.

До дисциплінарного суду вибрані адвокати: д-р П. Адлерсберґ (Дрогобич), д-р Ст. Ґжесік, д-р М. Калінський, д-р С. Ледер і д-р Т. Соколовський.

Наради загальних зборів тревали до пізного вечора.

Французька нота до Польщі.

ПАРИЖ, 24. XI. ПАТ. Французькі часописи помістили коментарі в звязку з нотою, яку, як повідомляє Аг. Аваса, переслали вчора до Варшави. „Леvр" пише, що Франція не думає зміняти польської політики. Беремо під увагу Польщу таку, яка є, з її дипльоматичними застереженнями та зобовязаннями. Польща має союз із Францією та умову з Німеччиною. Французи предкладають Польщі влучити цю умову до проектованого пакту Сх. Льокарна. Це французьке предложення скріплене узгідненням становища з СССР і державами Малої Антанти. Голос тепер має Варшава та Берлін, бо й Німеччина входить тепер у гру. „Ексцельзіор" підкреслює, що французька відповідь удержана в дуже приязному тоні. Нота бере під увагу якнайширше положення держав, заінтересованих у заключенні сх. пакту. Нота запевнює можливість помістити в новому пакті істнуючі двосторонні умови. Коли Польща приступить до системи безпеки кордонів на Сході Европи не мусітиме зміняти свого становища супроти своїх сусідів. Польський уряд могтиме використати ці відносини для зеднання цих держав до нового пакту.

Ліґа Народів у справі одної війни.

ЖЕНЕВА, 25. 11. ПАТ. Надзвичайний збір Ліґи Народів для справи болівійсько-параґвайського конфлікту за Ґран Чако скінчився вчора ухваленням доручень щодо способу зліквідування спору. До тексту, виладженого комітетом збору, введено кілька змін. Збір зрезиґнував з подуманя створити здемілітаризовану смугу завширшки 100 км., залишаючи контрольній комісії означення тої смуги. Комісія має складатися з делеґатів Арґентини, Чіле, Перу й Уруґваю. Зл. Держави і Бразилія визначать делеґатів до комісії. Крім того обі держави припинять воєнну акцію в полосі 150 км. і постепенно здемілітаризуються. Дорадний комітет збору має слідкувати за розвитком ситуації і збереться найпізніше 20. грудня.

Протинімецькі та протижидівські демонстрації в Празі.

Заворушення на університеті в Празі.

У звязку з розпорядком чехословацького міністра освіти, який звелів німецькому університетові в Празі звернути історичні інсиґнії університету Карла чеському університетові, вибухнув конфлікт між обома університетами. На письмо чеського університету німецький університет взагалі не відповів. Минулої суботи прийшло між студентами обох університетів до бурхливих сутичок. Німецькі студенти позамикали брами і не хотіли впустити чеських студентів, які виважили браму і добулись до середини. Німці привитали їх камінням, горячою водою, яку лили на них. Щойно поліція розігнала чеських студентів і привернула порядок. Німецькі студенти залишились в університеті, де забарикадувалися і нікого не впускають. Тимчасом чеські студенти ходять масово по місті з протинімецькими окликами.

ПРАГА, 25. XI. ПАТ. Сьогоднішній день минув під знаком дальших студентських демонстрацій, що поза протинімецьким характером прибрали теж характер протижидівський. Демонстрації були в кількох місцях міста. До студентів прилучилися підозрілі елементи. Вибили шиби в німецькому кіні, в редакції соц.-дем. щоденника „Право Ліду", в „Освобозеному Дівадлі" (Визволеному Театрі) і в кількох жидівських крамницях.

Німецькі студенти, що вчора заняли будинок Каролінум, покинули його нічою під охороною поліції. Поліція випустила студентів на волю. На понеділок заповіджені збори чеських студентів. Підчас нин. демонстрацій арештували 22 особи, та після вилеґітимування випустили їх. Сконфіскували 12 праських часописів за опис подробиць демонстрацій. „Нар. Лісти" пишуть, що демонстрації можуть мати вплив на вн.-політичне положення, тому що в кабінеті є два міністри німці, які мабуть подадуться до димісій.

ВІДГОМІН ЗА КОРДОНОМ.

ВІДЕНЬ, ПАТ. Праські демонстрації відбилися тут живим відгомоном. „Райхспост" дивується, що чсл. уряд постановив упокорити німецький університет, хоч Німеччина від ряду місяців дає докази найбільшої льояльности супроти ЧСР.

БЕРЛІН, ПАТ. Праські демонстрації викликали в німецькій гром. думці глибоке враження. Часописи осуджують розпорядки чсл. влади. „Фельк. Беобахтер" закидає чехам низький рівень цивілізації. „Берл. Берзен Цтг." зазначує, що подія ця характеристична для чехів, які нарушуючи менщинні умови, все виріжнювалися тим, що надуживали насилля для гнету німецького населення.

Марсельський атентат і Ліґа Націй.

ЖЕНЕВА, 25. XI. ПАТ. Збори надзвичайної сесії ради Ліґи Народів у справі сарського басейну відложено дальше. Вчора вечором передбачувано, що рада зможе зійтися 28. ц. м., одначе наслідком затяжної праці комітету трьох у Римі сходини ради в найближчому тижні неможливі. Найближчий речинець подають тепер на 3. грудня ц. р. Рада позволить мадярській делеґації приготовитись до розгляду справи марсельського атентату на тій надзвичайній сесії. Передбачується теж приспішення звичайної сесії ради Ліґи, яка повинна би зібратися 10. січня 1935 р., так щоби радила вже в часі плебісциту, який відбудеться 13. січня.

НЕ ВИДАДУТЬ ПАВЕЛИЧА.

Судова влада в Торіні, яка розглядала домагання в справі видачі Павелича, відкинула те домагання. Італійське м-ство закордонних справ повідомить про це французького амбасадора в Римі.

УВІЛЬНИЛИ ІНЗУЛА.

ШИКАҐО, ПАТ. Закінчився тут процес Самійла Інзула, його брата Мартина та 15 співвинуватців. Всіх федеральний уряд увільнив. Влада стейту Іліноїс заповіла апеляцію.

ЗАСУДИЛИ НІМЕЦЬКИХ СПОРТОВЦІВ.

ПРАГА. ПАТ. В Усті над Орлицею засудили 13 членів німецьких спортових організацій на вязницю від 15 місяців до 3 літ і відібрання горожанських прав за нарушення закону про охорону республіки, що орґанізувалися та вправляли по військовому задля протидержавних цілей.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Міністри закордонних справ держав Малої Антанти обговорювали в Женеві югославянське меморандум, яке мають зложити в понеділок у секретаріяті Ліґи Націй.

— В Еспанії арештують далі підозрілих у революційному русі. В самому Овіедо арештували більше як 3.000 осіб.

— Представник японського м-ства закордонних справ у Вашинґтоні сказав, що Японія виповість вашинґтонську умову найпізніше в грудні. Справу цю уряд оконечно порішив.

— Англійський корабель „Ґольдевія" під час хуртовини розбився та осів на мілині в заливі Тетюха на північ від Владивостоку. На ратунок вислали криголім „Красін".

Кардинал П. Ґаспарі й Україна.

Наприкінці війни Ватикан опинився в невигідній ситуації.

Держави Европи, п'яні перемогою, перестали оглядатися довкола себе, і почали свій славний тиктат тріюмфаторів. Хто дивився на версайський карнавал дипльоматів збоку, відчував страх за завтрішні дні.

Найбільше хвилювався Ватикан, бо він мав найбільше до втрати. І намагався впливати на міжнародні постанови, одначе без успіху. Головний партнер, Франція, в чаді щастя у грі, на Ватикан не звертала уваги; що більше — між Францією і Ватиканом існували відносини ворожі. Ватикан відкликав з Парижа свого нунція. І перспективи Ватикану з уваги на Францію були затьмарені.

Водночас на сході Европи родилася тайна большевизму, яка загрожувала не тільки католицизмові, але й узагалі християнській культурі.

Ватикан переживав моменти непевности, якщо не важкої журби. Він-же безсильний супроти людини-звіра, озброєного кітгами армії.

Папою був під ту пору Венедикт XV., а політикою католицької держави кермував кардинал П. Ґаспарі.

Кардинал Ґаспарі був останнім епігоном політики папи Льва XIII., яку з великим хистом реалізував славний кардинал Рамполля, якого у свому часі вважали найкращим дипльоматом світу, доводячи до того, що Ватикан гостив у себе таких китів, як англ. король Юрій і цісар Вільгельм (обидва протестанти), а навіть, що плянували гостину російського царя, якої не зреалізовано тільки по причині ворожої постави італійських соціялістів та анархістів. Свідком цього золотого віку в дипльоматії Ватикану був кард. Ґаспарі; тимто по смерти великого Рамполлі в його руки складено важкий уряд проводити взаєминами Ватикану з цілим світом.

Та прийшла світова війна і перекреслила все, що витворила традиція і досвід. На Ватикан звернув очі цілий світ, та водночас його вилучили з великої машини міжлержавних діянь, а до того він був зв'язаний політикою держави, що на її території він перебував.

Не легке мав завдання тодішній державний секретар, кард. Ґаспарі.

Щож з того, що Ватикан незвичайно уважно слідкував за тим, що ділося на терені давньої Австрії і Росії, де заростали найбільші можливости, де для нього розкривалися широкі перспективи і сподівання добути те, що вихоплювалося з його рук на заході? Адже гетьман Скоропадський не таїв своїх симпатій до католицизму і в самому Київі в ту пору повстала греко-католицька громада з власною церквою*), а також пізніший міністр культів, проф. Огієнко, вже в добі диктатури Петлюри, ясно виповідав пересвідчення, що Україна повинна шукати зв'язків з католицьким заходом.

Тим то й не диво, що Ватикан повитав українську дипльоматичну місію при Св. Престолі дуже щиро й без застережень, та що він визнав в особі Петлюри суверена української держави, хоч і не дуже визнавався у фактичному положенні цієї держави. А що так сталося, це слід записати на рахунок кард. Ґаспарі.

І так від часів Орлика Ватикан уперше в 1919. р. увійшов у дипльоматичні взаємини з Україною і треба признати, що його становище у відношенні до молоденької української держави було в повнім цього слова значінні коректне і щире.

Мені, як секретареві названої дипльоматичної місії, довелось кількратно бути на авдієнції у покійного кард. Ґаспарі і можу ствердити, що пок. державний секретар незвичайно велику привязував вагу до існування української держави і від щирої душі бажав, щоби вона існувала. Таке саме було відношення до цього питання і тодішнього папи Венедикта XV. — очевидно завдяки духові політики держ. секретаря.

Не місце тут і не пора розводитися широко над тим, в чому проявлялася симпатія Ватикану до ідеї української держави, і що було мотивом цієї симпатії. Це зробить історик, що своєчасно найде доступ до джерел, які напевно буде можна найти у Ватикані, і до інших джерел, які повинні би зберігтися в актах нашої дипльоматичної місії, про які мені сьогодні нічого невідомо, як невідомо, чи зберіглися які документи діяльности пок. гр. М. Тишкевича і архів місії, що находився у руках о. Фр. кс. Бонна. А написати історію цього наближення православної України до католицької церкви це річ не маловажна, бо факт цього наближення може мати неабияке значіння в майбутньому. Тоді то і постать покійного кардинала найде в історії нашої культури своє місце.

П. Кармаcький.

*) З тої доби походить відома книжка б. міністра Скоропадського, д-ра Д. Донцова.

40 літ для національної справи.

(Докінчення.)

О. Лотоцький: СТОРІНКИ МИНУЛОГО. 3 томи. Праці Українського Наукового Інституту. Варшава, 1932—4.

Спогади О. Лотоцького, що кінчаться його подорожжю на Буковину, де він у 1917 р. мав обняти становище губерніяльного комісаря. Всі головні етапи політичної та культурної праці, що підготовила велику українську революцію та моменти національно-державного будівництва, підчас неї змальовані тут багато ширше, ніж можнаб сподіватись від особистих спогадів діяча.

Характеристична риса: нема серед тих спогадів тонів жалю до людей, нарікань на обставини, мелянхолійних рефлексій або трагічних жестів з приводу безнадійних ситуацій. Пригадаймо інші наші спогади — таких, що стояли на незвичайно відповідальних становищах і старались виправдатись, чому не покидали такого становища, почуваючи себе невідповідними на цьому місці, — пригадаймо інших, що змальовуючи чужу працю пробували при кожній нагоді докинути свою критику всезнайка або тих, що великі події використовували як „паспарту" до освоєї фотографії. О. Г. Лотоцький — увесь час щасливий, що мав нагоду брати участь у відповідальній збірній праці, як рядовик, дарма, що рядовики серед таких обставин часто мусіли ставати генералами.

„Сторінки минулого" надихані непохитним оптимізмом і тим бадьорим теплом, які мають у собі діячі закохані у громадській роботі. Історія українського визвольного руху за останніх 40 літ мала неодин момент, який можна освітлювати у зв'язку з конфліктами ріжних партій, чисто людських інтересів та амбіцій. У Лотоцького всі особисті непорозуміння, перепрари і розбіжности сходять на другий плян, як і слід у картині, що має передати епічну повагу великої боротьби. Для нього важне тільки те, що підтримувало і поборювало загальну ідею нашого визвольного руху. З цього погляду ріжниця світоглядів, характерів, навіть підходу до спільного завдання, не має сутнього значіння, коли вся ця витрата енергії обертає колесо історії.

Зовсім природне явище, що кожний автор спогадів поневолі оцінює людей на підставі тих прикмет, які він сам уважає за найважніші у даній праці. Тимто нерідко маємо спомини дуже великих індивідуальностей, що залишаються прегарним літературним твором, а дуже невірним образом епохи і подій. Лотоцький підкреслює часто у людей прикмети, які рішали про ріжні його ступні офіціяльної та громадської праці: пильність, витревалість, совісність, хист ініціятиви, чесність, а проте не менше вміє він оцінити і людей, що не маючи тих прикмет, заступали їх поривами, уявою, ріжними проявами таланту, що сповнювали велику службу у великій справі.

19. березня 1917 р. Українська Національна Рада у Петрограді вибрала виконавчий комітет під головуванням О. Лотоцького. У спогадах його находимо з цього приводу дуже характеристичне признання.

„Таким чином спали на мене відповідальні обовязки, що крім ділової сторони, технічної, мали характер і зовнішнього представництва. Це дуже було мені немилим, бо не вязалося з моєю вдачею. Не відмовляючись ніколи від громадської праці, я уникав зовнішне-показного становища. Так і в дальшому, коли революційні обставини кинули мене у вир політичного життя, я завсіди ухилявся від високих становищ та старався за першої нагоди від них звільнитися, як лише мав змогу кому їх передати. Конфлікти у мене виходили не на тім ґрунті, що я шукав чого, а на тому, що відмовлявся від того, до чого спонукували мене люди чи обставини. З прикрістю для свого громадського сумління мушу при тім констатувати, що ухиляючись від становища, підлягав я часом не лише річевим обставинам, але й просто уступав забаганкам чужого честолюбства чи чиєсь особистої пихи, а то й відразливої інтриги, через що досить справ, які удавалось поставити ґрунтовно, опісля занепало".

Признання рідке в устах нашого діяча. У нашому громадському житті чуємо завсіди, що те або інше завдання не вдалось як слід провести тому, що винні інші, не ми. О. Лотоцький належить до діячів, який має інстинктове почуття міри, де і що міг би виконати. Як людина ділова, що не любить шумних фраз ані того акторства, що так часто запевняє карієру „великим суспільним провідникам", він вибирає собі ролю скромнішу, відповідно до своїх сил і вродженого хисту. Зате, коли раз узявся за діло, не зупиняється у половині і часто там, де інші, що йдучи за першим поривом, уже зневірились, він уміє повести його далі і поставити на міцних організаційних підставах.

Погляди галичан про анархічні елементи наддніпрянської вдачі можуть захитатись від неодного факту виведеного у „Сторінках минулого" Лотоцького. Хто мав нагоду від першої хвилини української революції працювати поруч з наддніпрянськими земляками міг нераз дивуватись їх організаційному досвідові. Не був це досвід галицьких діячів, що пахне совісною бюрократією і традиційною рутиною. Наддніпрянські земляки вміли починати зовсім нове діло з розмахом, у ширших розмірах і добирати собі людей, що заступаліб їх там, де вони почували себе слабші. Ось так галичани стали цінними бюровими співробітниками неодної установи під проводом наддніпрянців.

З численних прикладів, які можнаб вибрати із спогадів Лотоцького найкраще вказати на той, що має всю свіжість актуальности і дозволяє на повну паралелю з галицькою ініціятивою. Лотоцький дав почин до першого повного видання творів Шевченка у Петербурзі, що появилось у 1906 р., наново у 1907 р. і 1910 р. Хто прочитає про це розділ у III-ім томі його спогадів, не повірить, як таке діло було можливе в тодішніх обставинах. Минуло від цього часу 24 роки. Мала Галичина культурних, політичних і наукових товариств — безліч. Чи спромоглось із них бодай одно, щоб повторити той самий почин серед умовин зовсім незвязаних цензурою? Ні, — треба було аж такого припадку, щоб Лотоцький став директором Українського Наукового Інституту і сам узявся за діло, яке давно повинно було виконати те товариство, що мало моральний і статутовий обовязок „Наук. Т-во ім. Шевченка" у Львові. Перше повне видання творів Шевченка у Галичині вийде знову завдяки заходам Лотоцького.

Лектура його спогадів підбадьорює дарма, що нема в них такої тенденції ані сентиментальної повчальности. Зате є в них велика прихильність до людей при всій суворості оцінки. Дуже зворушливі є ті місця, де він згадує про вдячність для своєї дружини, що у важких хвилинах сумнівів підтримувала його духову рівновагу. Наші мемуаристи не мають тої безпосередньої щирости і сповідаючись із свого життя не всилі забути про позу, в якій повинні стояти перед авдиторією.

М. Р.

ЮГОСЛАВІЯ ВИСТУПИТЬ ІЗ ЛІГИ НАЦІЙ.

„Еко де Парі" повідомляє, нібито югославянський міністер закорд. справ Єфтич сказав мін. Лявалеві, що Югославія виступить із Ліги Націй, коли не дістане від Ліги сатисфакції в марсельській справі.

——о——

Економічний огляд.

Українська хроніка.

УКРАЇНСЬКО - ЖИДІВСЬКІ ГОСПОДАРСЬКІ ВІДНОСИНИ.

Те, що на площині господарства нема і не може бути гармонійного співжиття поміж українцями і жидами, є самозрозуміле. Серед конкурентів немає ідиллї, а українці, розбудовуючи свій промисл і торговлю, стають усе більше конкурентами жидів, підриваючи їх монополістичну позицію. Не можемо тут розглядати таку поважну тему. Справа виписана в заголовку була врештою темою багатьох статтей з українській пресі, зокрема в „Ділі“. Річ у тому, що наша публіцистика мусіла часто товкмачити жидам, що їх крик з приводу зросту української кооперації і змальовування цього розвитку, як „антисемітизм“ є наівний. Нація, яка хоче жити, не може бути пасивна в господарських справах.

Хочемо записати характеристичний коментар відомого сіоністичного тижневика в польській мові **„Опінія“**. Дотичить цей коментар статті п. Лібера Крумгольца в „Бюлетині Польсько Українському“, де не тільки були подані думки наших господарських діячів про природність гасла „свій до свого“, але були теж подані **цифри.** А ті цифри говорять про те, скільки жидів живе посередно (доставці, тощо), а навіть безпосередньо (яйчарські магазини Центросоюзу) з української кооперації.

І „Опінія“, реферуючи дані свого одновірця, пише:

„Повищі цифри щонайбільше доказують, що в інтенції керманичів української кооперації нема антисемітської тенденції. Але обєктивно розвій українських кооператив відбивається негативно на господарському положенні жидівського населення. Та звідси не йшли би ще причини українсько-жидівського конфлікту, колиб в царині політики можлива була співпраця“.

Далі дослівно не цитуємо, бо не є це місце для політичних справ. Є там нісенітниці в роді того, що, мовляв, українці рахують на Гітлера. Крутий зворот від економіки до політики в коментарі „Опінії“ треба пояснити собі тим, що жидам ніяково признаватись до нагінки на українську кооперацію, до крику про її антисемітизм, особливо тоді, коли реферують річеву статтю одновірця.

Польська хроніка.

ГОСПОДАРСЬКА ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ. — РЕФЕРАТ У ВІДНІ.

Кол. міністр д-р Г. Штрасбургер виголосив у віденській Пром.-Т. Палаті 20. ц. м. реферат на тему зазначену в наголовку. Представив він у ньому морську політику Польщі, господарську уніфікацію трьох б. займанщин і спинився докладніше при ріжницях **господарського розвою сходу і заходу Польщі.** Делезі у відомій своїй книжці „Дві Европи“ (обговорюваній свого часу теж у „Ділі“) протиставить захід Европи — її сходові, жадаючи взаємної співпраці для добра цілости. Польща має подібний „захід“ і „схід“ у себе, а через те має можливість значно поширити свій внутрішній ринок і на ньому будувати в першу чергу свій господарський розвиток. Та до цього потрібні капітали, тимбільше, що природний приріст Польщі є вдесятеро більший ніж Австрії (пів міліона річно). Тому господарська політика Польщі мусить дбати про внутрішню капіталізацію, тобто збагачування краю, збільшення засобів продукції і затруднення надвишки населення. Відтак п. Штр. говорив довго про інвестиційні можливости в Польщі закордонних капіталів. У звязку з Жирардовом ця тема за кордоном дуже „делікатна“. Про цю останню справу „Ное Фр. Прессе“ опублікувала ще окрему статейку прелегента.

ПРОМИСЛОВІ СВІДОЦТВА НА ПОДАТКОВИЙ РІК 1935.

Речинець викупна промислових свідоцтв (патентів) почався з початку ц. м. і сягає по кінець грудня. Декляраційні друки, які треба виповнити для викупна патентів чи реєстраційних карт, видають скарбові уряди безплатно. Вони теж дають виснення в усіх сумнівних випадках (категорія, тощо). До 15. січня не будуть рахувати кару за проволоку тільки від тих, які продукують для внутр. ринку або на ньому продають.

РЕЄСТРАЦІЯ КНИГОВОДЦІВ У ПОЛЬЩІ.

Зорганізовані бухгальтери стараються за законну охорону своєї професії. Через те „Звйонзек Ксенгових“ візвав у господарській пресі всіх книговодців, аби вони зареєструвались у власнім інтересі в відділах „Звйонзку“ (між ін. також у Львові). На жаль наші книговодці не мають досі загальної організації. Частина (з акад. освітою) гуртується в торг.-екон. секції У. Техн. Т-ва у Львові. Вважаємо, що наші книговодці повинні взяти участь у реєстрації.

ГОСПОДАРСЬКІ НОВИНИ З ОСТАННЬОГО ТИЖНЯ.

Дирекція Тютюнового Монополю виповіла концесію всім гуртівникам. Вяжеться з тим реорганізація продажі. Появились вістки, що **гуртівні тютюну не будуть уже концесіоновані.** — Закладовий капітал **Акцепт. Банку** мають піднести з 12.5 міл. на 20 міл. Через те цей банк зможе розширити свою кредит. діяльність до 400 міл. зол. — Приватне **громадження золота** в Польщі значно зменшилось. За 10 місяців ц. р. привезено з закордону 2.200 кг. золотих монет вартости 12 міл. Попереднього року в тому часі привезено 13.700 кг. вартости 75 міл. Також значно зросли золоті резерви Банку Поль. завдяки втечі польських громадян від золота. — **Експорт Польщі до Совітів** згідно з приблизними підсумками впав цього року на одну третину в порівнянні з роком попереднім.

Б. Н-вич.

В справі ціни цукру.

Від 1. вересня ц. р. встановлено значну обнижку ціни всіх родів цукру, приблизно по 20 сот. за 1 кг. Обниження ціни наступило на домагання міністерства внутрішніх справ і скарбу й було оголошене у Вістнику законів ч. 77. з 1/9. 1934. Подано там, що ціна цукру, так званого кришталу рафінади (цукру першої рафінади, допущеної до консумції) устійнена на 1.25 зол. за 1 кг. Про інші роди цукру вищої якости, то є кришталу рафінади, званого популярно „грисіком“, або „піском“, кістки звичайної і кришталевої, мучки і голови, закон вже нічого не згадує, а як відомо, ці роди цукру були і є дальше дорожчі і мають ріжні ціни.

Преса, подаючи ціни цукру за Вістником законів, не розбирає ані його якости, ані ріжниці ціни поодиноких його родів. Наслідком цього повстало непорозуміння між консументом і продавцем — все одно, чи кооперативою, чи приватним купцем.

Мусимо ще раз ствердити, що поодинокі роди цукру коштували все і перед обнижкою ріжні ціни, залежно від ґатунку і всі ті роди коштують тепер на 20 сот. дешевше.

Все те повинно населення памятати і не робити доволі часто прикрих і гострих докорів споживчим кооперативам, особливо по містах, а також приватним купцям, які в дійсности прикоровилися зараз до обниження ціни цукру, поминаючи, що багато з них понесло дійсну втрату на запасах, набутих по вищих цінах перед несподіваною обнижкою. Замічуємо, що в пресі, навіть півофіціяльній, було зазначено, що ціна 1.25 зол. відноситься до цукру кришталу рафінади.

Від Торговельного Виділу „Народної Торговлі“ у Львові.

НОВИНКИ

— **Дарунок для наших передплатників.** До цього числа „Діла“ долучуємо стінний календар „Рідної Школи“ на 1935 р. Про практичну прислугу, що її віддає кожному стінний календар, нема що й говорити. Замітимо лише, що кімната, де на стіні красується стінний календар „Рідної Школи“, набірає естетичного, а при цьому щиро українського вигляду. Тому з вдячности за цей корисний дарунок повинен би кожний повернути „Рідній Школі“ кошти друку. Для догідности долучуємо одночасно почтову складанку. Видати раз у рік за стінний календар 5, 2 чи хочби 1 золотий — ще нікому не спричинить злиднів. Нехайже „Рідна Школа“ відчує ту прихильність громадянства, на яку вона заслуговує!

— **Протитуберкулічна порадня для академиків.** При вул. Піярів ч. 6 відкрили протитуберкулічну порадню для академиків, а під ч. 36 санаторію для виздоровців, що після відповідного лікування можуть уже вчитися, остаючи під фаховою опікою лікарів. Під ч. 36 є місце для 24 виздоровців.

— **Ліквідація станиславівської дирекції залізниць.** Станиславівську дирекцію залізниць таки остаточно зліквідували. Перед кількома місяцями святкували ще 50-літний ювилей її істнування з великою помпою і парадами, а нині можна вже співати їй „вічну память“. Для життя і розвитку Станиславова мала вона доволі велике значіння з будівельних, купецьких та культурних оглядів. Нині все те не має ніякого значіння, бо на перше місце йде т. зв. ощадність. На ній найбільше мабуть „ощадять“ тутешні купці, бо вже тепер журяться, як і де шукати своїх рат від порозкиданих на всі сторони залізничників. Українці, як завсіди, заробили на цім інтересі найкраще: частина пішла на незаслужену ще емеритуру, а частина до інших дирекцій на західні „креси“ від Катовиць по Торунь. Станиславівська залізниця відразу „відукраїнщилася“, бо навіть серед цих урядовців, що залишилися тут (один виділ) нема ніодного українця, навіть на показ не лишили.

— **Розбудова Коломиї.** Управа міста Коломиї опрацювала плян нового забудування Коломиї. З та приступає до зладження подібних плянів.

Свято-Йосафатівські торжества
в греко-католицькій церкві у Варшаві.

Варшава, 23. листопада 1934.

Цьогорічне торжество св. Йосафата святкувала в особливший спосіб наша громада у Варшаві в неділю 18. ц. м. Тогож дня святковано також 150-ліття посвячення гр.-кат. церкви при василіянськім монастирі у Варшаві, яке відбулося дня 25. серпня 1784 р. Для звеличання обидвох свят узяв участь у церковнім богослуженні Й. Ем. кардинал о. Олександер Каковський, варшавський архиєпископ. Урочисту Службу Божу відправив протоігумен Галицької Области, Впр. о. Степан Решетило ЧСВВ в асисті оо. генерального протоконсультора, о. Діонисія Головецького ЧСВВ (з Риму) й Северіяна Вараника, дрогобицького ігумена, та інших двох василіян, що дияконували, а саме о. М. Когута й о. Й. Недільського. Церкву заповнили по береги вірні обидвох обрядів. Після євангелія принагідне слово до зібраних вірних мав о. протоігумен Ст. Решетило (по українськи й по польськи), після чого теплим словом привитав Достойного Гостя, що вперше загостив на наше богослуження, зложив йому в імені василіянського Чина й вірних подяку за любов і ввічливість для церкви і просив опіки й помочи на будуче.

Й. Еминенція кардинал із великим зацікавленням приглядався нашим обрядовим формам і вслухувався в богослужбові продукції варшавського церковного хору. Після Служби Божої кардинал уділив архипастирського благословення й сердечно прощаний пішов у товаристві церковних достойників і представників нашого громадянства до кімнат варшавського гр.-кат. душпастиря о. ігумена Павла Пушкарського, на святочний обід, у якім взяло участь 20 осіб. Підчас обіду господар дому привитав Й. Ем. кардинала. З явним вдоволенням вернувся Достойний Гість до своєї палати аж у 4-ій год. пополудні.

Часта приявність у наших богослуженнях Й. Ем. Апостольського Нунція і цей перший побут Й. Ем. кард. Каковського передовсім потішають і підбадьорюють наших вірних та затісняють звязки з Апостольським Престолом і додатно впливають також на латинників і православних українців, які наглядно бачать, що високі церковні достойники ними живо цікавляться. Маємо надію, що ще нераз будемо мати щастя витати в себе високих достойників Церкви, що мають теж зрозуміння для загального положення українського народу на всіх його землях.

Слід зазначити, що увечорі того дня відправлено також урочисте богослуження до св. Йосафата, як завершення девятниці. Опісля була суплікація з проповідю, як що-неділі. Пізніше варшавські оо. Василіяни витали в себе, по традиції, членів місцевого хору, зложеного зі старших і молодших українських громадян, осіб понад тридцять, що своєю прихильністю й любовю до нашої Церкви, особливож витревалістю пособляють піднесенню нашого обряду. Вечір проминув у веселій, щирій та дійсно родинній атмосфері.

З приводу своїх 150-их роковин варшавські оо. Василіяни видали брошурку зі знимкою церкви й монастиря п. н. „150-ліття посвячення церкви оо. Василіян у Варшаві, Медова 16 (1784—1934)“ по українськи й окремо по польськи. В ній подано коротко історію варшавського монастиря й церкви і зазначено відпустові дні. Видано також репродукції св. Йосафатівських образків із написами й без написів.

С

огляду на вагу регуляції міста управа приймає зголошення заінтересованих у справі домагань населення дотично нових технічних сил.

— **Нові проректори.** Міністр освіти затвердив вибір професора прав на львівському університеті, д-ра Льоншан де Беріє проректором і вибір проф. Чубальського проректором варшавського університету.

— **Рільничу школу в Жабю** будують за почином польського Т-ва приятелів Гуцульщини. Початкова школа помістить 30 учеників. При школі будуть ведені господарські курси для населення.

— **Як ратували кукурузою голодне населення на Покутті і Гуцульщині.** Перед окружним судом в Коломиї розпочалася карна розправа проти Стефана Богосевича, урядовця коломийського виділу повітового за зловживання кукурузою, яку спроваджено з Румунії для бідного населення Покуття і Гуцульщини. Адміністраційна влада приділювала відповідну скількість тої кукурузи по власних цінах набуття селам, що потерпіли від неврожаю. Приділ переводив Богосевич, але так, що увійшовши в порозуміння з війтами двох громад, продав чотири вагони кукурузи по торговій ціні торговцям збіжа, а надвишку сховав до власної кишені. Перед зверхною владою Богосевич виказався фальшивими рахунками і потвердженнями, неначеби ті чотири вагони приділив громадам згідно з означеним пляном. Коли ті зловживання виявилися, Богосевич пробував боронитися тим способом, що робив це з наказу своєї зверхної влади. Прок. обвинуватив Богусевича й обох війтів за зловживання, збіжевих торговців за співучасть а крім того самого Богосевича за клевету. Богосевич сидів чотири місяці у слідчому арешті.

— **Свист на судовій розправі.** Перед трибуналом присяглих суддів у Львові відповідали два молоді друкарі, 20-літній Хаім Кравс і 22-літній Ізраіль Розенфельд за комуністичну пропаганду. Акт обвинувачення закидав їм приналежність ко КПЗУ та поширювання комуністичних відозв. Один із свідків Офнер старався відтяжити обв. Кравса, мовлячи, що Кравс був у критичному часі під його домом на їхній вулиці, а навіть свистав умовлену мельодію. Предсідник звелів обвинуваченому вийти з салі, а свідкові відсвистати умовлену мельодію. Опісля привели обвинуваченого, який мусів теж відсвистати цю мельодію. Показалося, що один свистав якесь „танго“, а другий мельодію з „Фавста“, отже оборона свідка не вдалася. Розправа скінчилася присудом, на основі якого Кравс дістав 6 літ, а Розенфельд 5 літ вязниці.

— **Львівська хроніка.** У Банку Кредитовому при вул. Третього Мая злодій вкрав із кишені Авр. Бравнштайнові 336 канадійських долярів і чек на 24 американські доляри. Йосифові Шульбергові (Боїмів 11) злодії вкрали з хати біля, столове срібло та дві капи, все вартости 1000 зол. — Зі склепу зі спортовими річами фірми Бруха при вул. Скарбківській вкрали товари вартости 4000 зол. — Арештовано торговців готовими одягами з вул. Городецької Блехера і Шпіцбаха за фальшиві рахунки на шкоду податкового уряду.

— **Засудили двох польських священиків.** Найвищий суд у Варшаві затвердив присуд нижчої інстанції, яка засудила на 5 місяців вязниці кс. Бахоту з Ракшави за те, що в часі божеського процесу виголосив протиурядову проповідь. Найвищий суд розглядав теж справу кс. Врича з Веля на Поморі, обвинуваченого за те, що влаштував шкільний страйк. Перша судова інстанція засудила його за те на 8 місяців, друга зменшила цю кару на 2 місяці вязниці. Найвищий суд затвердив присуд другої інстанції.

— **Божевільна схопила дитину.** У Макуневі (пов. Мостиська) Соломон Ґрос відібрав у божевільної Еви Федьків, яка ходить від села до села, 3-літню дівчинку. Божевільна не вміє сказати чия це дитина.

— **Краєва хроніка.** З вязниці в Дрогобичі втік 36-літній вязень Дмитро Сіка, змиливши чуйність сторожі. — В Заболотові пов. Снятин поліція зліквідувала дві тайні горільні, причому арештовано три особи і сконфісковано більшу скількість самогону. — В рафінерії „Нафта“ в Дрогобичі вибухла пожежа, причому тяжко попікся робітник Семен Боришкін, на якому занялося вбрання. — На залізничому шляху в Надибах пов. Самбір знайшли переїханого трупа 33-літної Марії Заячківської. Арештовано Йосифа Пастуха з місцевого фільварку, який вбив Заячківську й затягнув на шини. — На дім гаєвого Плашовського в Стільську пов. Жидачів напали грабіжники і забрали револьвер, 140 зол. і щадничу книжочку на 150 зол. — Станиславівським віцевоєводою іменували старосту зі Сувалок Ал. Качмарчика. — Суд у Тернополі засудив на 3 роки Анну Стойко з Микулинець за це, що замучила на смерть свою нешлюбну дитину, м. і. так, що давала їй пити студену воду. — Найвищий суд розглядав справу сержанта Томи Рупи, якого станиславівський суд за вбивство Ел. Недільської засудив був на досмертну тюрму. Найвищий суд замінив Рупі досмертну кару на 8 літ вязниці. — Громадський сторож у Бориславі Ів. Ситко підчас контрольної служби в різників пострілив припадково в груди Каз. Фуса. Його забрали до шпиталю. — У Ґедлеровій, пов. Ланьцут, два сини вбили палицями свого батька Мартина Плошая. Оправдуються цим, що батько відгрожувався, що вбє жінку та їх.

— **Зловживання в громадській господарці.** В селі Пникуті пов. Мостиська був війтом Владислав Дорош, що звернув на себе увагу розгульним способом життя. Громада прочувала, що громадська каса мусить бути не в порядку і спровадила з повітового виділу комісію, але вона не знайшла нічого підозрілого. Аж коли урядування обняв новий війт Влад. Місняк, комісія, зложена з громадських радних, викрила, що Дорош підчас свого урядування злефравдував 9.000 зол. громадських грошей, причому помагав йому громадський писар Станислав Косовський. Обох винуватців арештовано, а недавно відбулася проти них у Мостиськах судова розправа. Переслухано 250 свідків, які всі ствердили вину Дороша і Косовського. Обох засуджено по рокові вязниці з признанням кари на 5 літ, одначе під умовиною, що на протязі чотирьох найближчих літ звернуть громаді спроневірені гроші.

— **Вернулися жидівські скитальці.** 318 емігрантів жидів, що від довшого часу блукали кораблем на Середземному Морі, не могучи ніде висісти на беріг, вернулися вже з Констанци до Заліщик. У Заліщиках остануть короткий час, поки остаточно не полагодять їх справи. Їх долею занялися відповідні організації.

— **Зловживання в земському уряді на Волині.** Окружний суд у Луцьку розглядав справу віцепрезеса і начальника технічного виділу волинського земського уряду Якова Ємйолковського та кількох урядовців тогож уряду, що допустились ріжних зловживань на шкоду клієнтів і державного скарбу. Розправа скінчилася засудом Ємйолковського на 3 роки вязниці, помірових ревідентів Зелінського і Абрамовича по півтора року, а канцелярійних урядовців Савіцького на 2 роки і Хоїнського на півтора року вязниці. Всім відібрано громадянські права на 5 літ, а крім того Ємйолковський має звернути державному скарбові 25.000 зол. і заплатити судові кошти 1.382 зол.

— **Нова залізнича лінія.** У Радомі отворили в присутности премієра Козловського, міністрів, послів, сенаторів і т. д. новий залізничий шлях Варшава-Радом.

— **Серцевий атак Бернарда Шова.** Бернард Шов, який має вже 78 літ захорів на серцевий атак. Лікарі ствердили, що недуга негрізна, одначе сказали письменникові полежати кілька днів у ліжку. Бернард Шов каже, що останній раз нездужав іще в 1881 р. на віспу.

— **У „Перший відгомін справи Кирило-методіївців у польській пресі“** попала низка помилок. Поминаючи такі, які легко зауважити при читанні, треба справити: в ч. 311 с. 4 шп. 3, ряд. 1 знизу „стійно“ на „**постійно**“, в ч. 314 с. 6, шп. 1, ряд. 18 згори „вдалось“ на „**видалось**“; в ряд. 32 пропущено нумер параграфу, а саме 8, в ч. 315 шп. 1, ряд. 8 знизу треба справити „сталими“ на „**чесними**“; у шп. 2, ряд. 31 знизу вийшла нісенітниця, що „ви й ми винні...“, яку треба справити льогічно згідно з рукописом так: „на знак, що ви **йому** винні волю уживати дарів повітря і сонця“, в ч. 316 с. 4, шп. 2, ряд. 23 знизу статті вдерлась друга нісенітниця „Україна провела“, яку треба справити згідно з рукописом так: „Україн**и, що** вела з Польщею такі довгі кріваві війни..., не мали сили злити з Москвою“; шп. 3, ряд. 48 знизу справити „Т. Іваненко“ на „**п.** Іваненко“ (пан Ів.).

СПОРТ.

НІМЕЧЧИНА ПЕРЕМОГЛА ПОЛЬЩУ В БОКСІ.

В Есені в суботу відбулися міжнародні боксерські змагання за чашу Середущої Европи між Німеччиною та Польщею. Перемогла Німеччина в відношенні 11:5.

ЗА ВХІД ДО ЛІҐИ.

СВЕНТОХЛАВІЦЕ. Нашуд — Шлеськ 0:0

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів. Ринок 10.